

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

ДОПУЩЕНО до захисту
Завідувач кафедри, к.т.н., доц.
_____ Г.Н. Полетаєва

«__»__20__р.

ТЕМА ЖІНОЧІ АРХЕТИПИ У ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ: ІСТОРИЧНІ
ВИТОКИ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ДИЗАЙНІ І МИСТЕЦТВІ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

022 Дизайн

Виконавець:

Студентка групи бД

_____ **Горбачук Б.Т.**

(ПІБ)

Керівник:

к. т. н., професор

_____ **Чепелюк О.В.**

(ПІБ)

Консультанти з розділів:

Основний розділ канд. мист., доц. _____

_____ **Білик А. А.**

(ПІБ)

Нормоконтроль

старший викладач

_____ **Сандік О.П.**

(ПІБ)

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

**Кваліфікаційна робота (Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи)**

МАГІСТР

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему ЖІНОЧІ АРХЕТИПИ У ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ: ІСТОРИЧНІ
ВИТОКИ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ДИЗАЙНІ І МИСТЕЦТВІ

Виконала: студентка б курсу,
групи б д1 спеціальності

022 "Дизайн"

(шифр і назва спеціальності)

Горбачук Б.Т.

(прізвище та ініціали)

Керівник к.т.н., проф. Чепелюк О.В.

(прізвище та ініціали)

Рецензент к.т.н., проф. Расторгуєва М.Й.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький 2025 р

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет інформаційних технологій та дизайну

Кафедра   дизайну

Освітній ступінь   бакалавр

Спеціальність   022 Дизайн

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри дизайну

Г.Н. Полетаєва

« 16 » вересня 20__ року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Горбачук Богдани Тимофіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи ЖІНОЧІ АРХЕТИПИ У ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ДИЗАЙНІ І МИСТЕЦТВІ

керівник роботи к.т.н., проф. Чепелюк О.В.,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від _____

2. Строк подання студентом роботи 30.11.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи наукові публікації, навчальна література та дослідження з теорії архетипів, культурології, мистецтвознавства, історії мистецтва, психології образу, візуальної комунікації, медіадизайну та мультимедійного мистецтва; електронні ресурси, музейні каталоги, цифрові архіви, ілюстрації, фото- та відеоматеріали, зразки сучасних дизайн-проектів.

4. Зміст розрахунково–пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) розкрити сутність понять «архетип», «жіночі архетипи» та «візуальна спадковість», дослідити історичні витоки й іконографію жіночих образів у різних культурах, а також проаналізувати наукову літературу з теорії дизайну, семіотики та культурної пам'яті. Потрібно окреслити основні механізми візуальної спадковості та сучасні стратегії реінтерпретації архетипів, зокрема з урахуванням цифрових технологій і мультимедійних практик. Завершальним етапом є створення концепції та візуальних матеріалів авторського мультимедійного проєкту, що представляє актуальну інтерпретацію жіночих архетипів.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
 1. іконографічні порівняльні таблиці 2. фотозразки історичних і сучасних мистецьких робіт 3. Демонстраційні матеріали: айдентика проєкту, система кольорів, типографіка, макети для презентації. 4. кадри анімації, сторіборд або ключові кадри моушн-графіки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Методологічні основи дослідження еволюції жіночих архетипів	канд. мист., доц. Білик А.А, к.т.н., проф. Чепелюк О.В.	08.10	20.10
Історичні архетипи жіночих образів та їх сучасне відображення в дизайні	канд. мист., доц. Білик А.А., к.т.н., проф. Чепелюк О.В.	21.10	30.10
Жіночі архетипи у візуальній культурі ХХ-ХХІ ст.	канд. мист., доц. Білик А.А., к.т.н., проф. Чепелюк О.В.	01.11	10.11
Практичне застосування дослідження: створення мультимедійного освітнього проєкту	к.т.н., проф. Чепелюк О.В., к.т.н., доц. Полетаєва Г.Н.	11.11	30.11

7. Дата видачі завдання 27.09.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Аналіз літератури та джерельної бази	08.10-11.08	
2.	Визначення змісту кваліфікаційної роботи	11.10-12.10	
3.	Опис і конкретизація методологічного інструментарію дослідження	12.10-15.10	
4.	Робота над Вступом та Розділом 1	16.09-20.10	
5.	Робота над Розділом 2	21.10-30.10	
6.	Робота над Розділом 3	01.11-10.11	
7.	Робота над Розділом 4	11.11-20.11	
	Оформлення графічної частини	21.11-30.11	

Студент _____ **Горбачук Б.Т.**
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ **Чепелюк О. В.**
 (підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Горбачук Б. Т. «Жіночі архетипи у візуальній культурі: історичні витоки та сучасні інтерпретації в дизайні і мистецтві» – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 022 «Дизайн». Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2025.

Робота присвячена дослідженню жіночих архетипів як ключових культурних кодів та аналізу їхньої трансформації у мистецтві й сучасних дизайн-практиках. Актуальність теми зумовлена змінами в репрезентації жіночності під впливом цифровізації, феміністичного дискурсу та глобалізаційних процесів.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади дослідження: поняття архетипу, механізми культурної пам'яті та візуальної спадковості. Представлено методологічний підхід, що поєднує іконографічний, семіотичний та мультимедійний аналіз.

Другий розділ висвітлює історичну еволюцію жіночих архетипів – від давніх цивілізацій до модерну – та механізми їхньої адаптації в сучасній візуальній культурі, дизайні й моді.

У третьому розділі проаналізовано інтерпретації жіночності у візуальній культурі XX–XXI століть та вплив новітніх технологій (AI, AR/VR, 3D, генеративних систем) на формування сучасних візуальних образів.

Практичним результатом роботи є концепція та реалізація кросплатформеного мультимедійного освітнього проєкту, що пропонує актуальну подачу жіночих образів і може бути використаний у навчальній, мистецькій та культурно-просвітницькій діяльності.

Ключові слова: жіночі архетипи, візуальна культура, історія мистецтва, мультимедійний дизайн, культурна трансмісія, візуальна спадковість, цифрові медіа, освітній контент.

SUMMARY

Horbachuk B. T. “Female Archetypes in Visual Culture: Historical Origins and Contemporary Interpretations in Design and Art” – Manuscript.

Master’s qualification work for obtaining the educational degree “Master” in the specialty 022 “Design”. Kherson National Technical University. Khmelnytskyi, 2025.

The thesis is devoted to the study of female archetypes as key cultural codes and the analysis of their transformation in art and contemporary design practices. The relevance of the topic is determined by changes in the representation of femininity influenced by digitalisation, feminist discourse, and globalisation processes.

The first chapter examines the theoretical foundations of the research: the concept of the archetype, mechanisms of cultural memory, and visual legacy. A methodological approach combining iconographic, semiotic, and multimedia analysis is presented.

The second chapter highlights the historical evolution of female archetypes – from ancient civilisations to Modernism — and the mechanisms of their adaptation in contemporary visual culture, design, and fashion.

The third chapter analyses interpretations of femininity in the visual culture of the 20th–21st centuries and the impact of emerging technologies (AI, AR/VR, 3D, generative systems) on the formation of contemporary visual imagery.

The practical outcome of the thesis is the concept and implementation of a cross-platform multimedia educational project that offers a contemporary presentation of female archetypes and can be used in educational, artistic, and cultural-educational contexts.

Keywords: female archetypes, visual culture, art history, multimedia design, cultural transmission, visual legacy, digital media, educational content.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1.....	15
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ ЖІНОЧИХ АРХЕТИПІВ	15
1.1 Теорія культурної трансмісії архетипів	15
1.2 Візуальна спадковість у дизайні: від традицій до інновацій.....	23
1.3 Методи аналізу трансформаційних процесів	32
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	39
РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНІ АРХЕТИПИ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ ТА ЇХ СУЧАСНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ В ДИЗАЙНІ.....	41
2.1 Давні цивілізації: Єгипет і Античність	42
2.2. Жіночий образ у Середньовіччі та Ренесансі та їх відбиття (рефлексія) у сучасному дизайні.	53
2.3 Ігрова природа жіночого образу в епоху бароко та рококо та її сучасні інтерпретації в дизайні	59
2.4. Трансформація жіночого архетипу в художній системі Романтизму, Реалізму та Модерну.....	65
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	72
РОЗДІЛ 3. ЖІНОЧІ АРХЕТИПИ У ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ ХХ-ХХІ СТ.....	74
3.1 Сучасні інтерпретації жіночості.....	75
3.2 Постмодерністська деконструкція жіночих архетипів	81
РОЗДІЛ 4. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ: СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ	88
4.1. Концепція, методологія та візуальна структура мультимедійного проєкту	90

	9
4.2. Реалізація, дистрибуція та оцінка ефективності контенту	91
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ IV	94
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	97
ДОДАТКИ.....	100
Додаток А.....	103
Додаток Б	104
Додаток В.....	105
Додаток Д.....	106
Додаток Е	107
Додаток Є	108
Додаток Ж	109
Додаток З.....	118
Додаток К.....	119
Додаток Л.....	129
Додаток М	131
Додаток Н.....	135
Додаток О.....	138
Додаток П.....	148
Додаток Р.....	151
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	162

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному глобалізованому світі візуальна культура відіграє провідну роль у формуванні суспільної свідомості та ідентичності. Жіночі архетипи, як стійкі культурні коди, що передаються через візуальні образи протягом тисячоліть, залишаються одними з найбільш впливових елементів візуального мистецтва та дизайну. Від давніх богинь до сучасних цифрових аватарів, ці архетипи не лише відображають уявлення про жіночність певних епох, але й активно формують сучасні стандарти краси, поведінки та соціальних ролей. Актуальність дослідження жіночих архетипів у візуальній культурі зумовлена кількома факторами. По-перше, в епоху цифрової революції та соціальних медіа відбувається активна трансформація традиційних уявлень про жіночність, що потребує теоретичного осмислення. Платформи як Instagram, TikTok, Pinterest стали новими просторами для створення та поширення жіночих образів, які часто спираються на історичні архетипи, переосмислюючи їх у сучасному контексті.

По-друге, розвиток феміністського дискурсу та гендерних студій актуалізував потребу в критичному аналізі візуальних репрезентацій жіночності. Сучасні дизайнери, художники та медіа-практики все частіше звертаються до переосмислення традиційних жіночих архетипів, деконструюючи патріархальні стереотипи та створюючи альтернативні моделі репрезентації.

По-третє, комерціалізація візуальної культури призвела до того, що жіночі архетипи стали потужним інструментом брендингу та маркетингу. Розуміння історичних витоків та еволюції цих образів є критично важливим для сучасних практиків мультимедійного дизайну, які працюють у сферах реклами, fashion-індустрії, ігрового дизайну та цифрових медіа. Варто зазначити, що в умовах культурної глобалізації важливо зберегти та переосмислити культурну спадщину, зокрема візуальні традиції різних епох. Створення освітнього

контенту про еволюцію жіночих архетипів сприяє популяризації історії мистецтва та формуванню візуальної грамотності сучасної аудиторії.

Мета дослідження: дослідити еволюцію жіночих архетипів у візуальній культурі від давніх часів до сучасності та проаналізувати їх трансформацію в сучасних дизайн-практиках і мистецтві.

Завдання дослідження:

Теоретичні завдання:

- обґрунтувати методологічний підхід до вивчення еволюції жіночих архетипів у візуальній культурі;
- проаналізувати літературу з теми дослідження;
- проаналізувати механізми культурної трансмісії архетипічних образів між історичними епохами;
- дослідити поняття візуальної спадковості в сучасній дизайн-практиці.

1. Історико-культурологічні завдання:

- виявити ключові жіночі архетипи давніх цивілізацій (Єгипет, Античність) та проаналізувати їх вплив на сучасний дизайн;
- дослідити трансформацію жіночих образів у середньовічному та ренесансному мистецтві;
- проаналізувати еволюцію жіночих архетипів в епохи бароко, рококо та Нового часу;
- визначити специфіку репрезентації жіночності у візуальній культурі ХХ-ХХІ століть.

2. Прикладні завдання:

- дослідити сучасні інтерпретації історичних жіночих архетипів у мультимедійному дизайні;
- проаналізувати роль цифрових медіа у формуванні нових форм репрезентації жіночності;
- розробити концепцію освітнього мультимедійного проекту про еволюцію жіночих архетипів;

- створити серію освітнього контенту для цифрових платформ.

Об'єкт дослідження: жіночі архетипи у візуальній культурі.

Предмет дослідження: механізми трансформації та реінтерпретації жіночих архетипів у сучасному дизайні і мистецтві, зокрема в мультимедійних практиках.

Методологія дослідження. Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід, що поєднує загальнонаукові і спеціальні методи дослідження.

Основні методи дослідження:

1. Історико-культурологічний метод – для аналізу еволюції жіночих архетипів у контексті різних історичних епох та культур.
2. Порівняльний іконографічний аналіз – для виявлення спільних та відмінних рис у репрезентації жіночих образів в різні періоди.
3. Семіотичний аналіз – для дослідження символічних значень жіночих архетипів та їх трансформації в сучасних візуальних практиках.
4. Метод візуальної генеалогії – для відстеження еволюційних зв'язків між історичними та сучасними формами репрезентації жіночості.
5. Кейс-стаді метод – для аналізу конкретних прикладів використання жіночих архетипів у сучасному дизайні та брендингу.
6. Проєктний метод – для створення практичної частини роботи у вигляді мультимедійного освітнього проєкту.

У магістерській роботі **вперше:**

1. Запропоновано комплексний міждисциплінарний підхід до дослідження жіночих архетипів, що поєднує культурологічний, мистецтвознавчий та дизайн-орієнтований аналіз.
2. Застосовано існуючі теоретичні підходи до поняття візуальної спадковості, що дозволяють пояснити механізми адаптації історичних архетипів у сучасному візуальному мистецтві.
3. Проаналізовано роль цифрових медіа у трансформації традиційних жіночих архетипів та формуванні нових форм репрезентації жіночності.

Набуло подальшого розвитку:

1. Вивчення образу жінки в культурі через призму еволюції візуальних канонів від давніх цивілізацій до цифрової доби, що доповнює існуючі дослідження аналізом специфіки мультимедійних практик.
2. Дослідження механізмів культурної трансмісії архетипічних образів між історичними епохами з урахуванням сучасних цифрових технологій та соціальних медіа як нових просторів репрезентації жіночності.

Практичне значення:

1. Для освітньої сфери: результати дослідження можуть бути використані в курсах з історії мистецтва, культурології, гендерних студій та дизайну.
2. Для дизайн-практики: розроблені принципи аналізу та переосмислення історичних архетипів, що можуть стати інструментом для дизайнерів, які працюють у сферах брендингу, реклами та мультимедіа.
3. Для медіа-індустрії: дослідження надає теоретичну базу для створення контенту, що спирається на культурно значущі жіночі образи.
4. Для популяризації культури: створений освітній проект сприяє підвищенню візуальної грамотності та культурної обізнаності широкої аудиторії.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Перший розділ присвячений розробці методологічної бази дослідження, аналізу теорії культурної трансмісії архетипів та концепції візуальної спадковості в дизайні. Другий розділ містить історичний огляд еволюції жіночих архетипів від давніх цивілізацій до кінця XIX століття з аналізом їх сучасних інтерпретацій у дизайн-практиках. Третій розділ досліджує трансформацію жіночих архетипів у візуальній культурі XX-XXI століть, включаючи вплив цифрових технологій та соціальних медіа. Четвертий розділ представляє практичне застосування дослідження через створення мультимедійного освітнього проекту про еволюцію жіночих образів та формування архетипів під впливом різних

історичних епох. Загальний обсяг роботи становить 100 сторінок, включаючи ілюстративний матеріал та додатки.